

Møte tirsdag den 10. februar 2009 kl. 10

President: Eirin Faldet

Dagsorden (nr. 49):

1. Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren
2. Innstilling fra næringskomiteen om BaneTele AS – salg av statens aksjer (Innst. S. nr. 132 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 35 (2008–2009))
3. Referat

Presidenten: Representantene Gunvald *Ludvigsen* og Terje *Aasland*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den tidligere fritatte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Ingvild Vaggen *Malvik*, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Ågot *Valle* om sykepermisjon fra og med 10. februar og inntil videre
- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Rune J. *Skjælaaen* tirsdag 10. februar for å delta i offisielt besøk i Ukraina

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentantene for Hordaland fylke, Audun Bjørlo *Lysbakken* og Sigrid Brattabø *Handegard*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Audun Bjørlo *Lysbakken* og Sigrid Brattabø *Handegard* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag og for resten av inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Sigvald Oppebøen Hansen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen anses enstemmig valgt som settepresident for denne ukes møter i Stortinget.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Sak nr. 1 [10:03:12]

Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:03:37]: Det er mye å snakke om i vår verden, så jeg setter pris på at jeg i dag har tid – utover et vanlig stortingsinnlegg – til å gjennomføre denne utenrikspolitiske redegjørelsen.

Som en kontrast til inngangen til 2008 synes 2009 alt fra starten å stå i krisenes tegn.

Finanskrisen slår inn i realøkonomien, den er nå global og får ringvirkninger i alle verdenshjørner. Dette får kon-

sekvenser for arbeidsplasser, velferd, migrasjon og utvikling, særlig for de aller fattigste, som også rammes av matvarekrise. Moderne stater, også i våre nærområder, rokkes i sin stabilitet.

Lokale og regionale konflikter blusser opp, det føres kriger mot byer og landsbyer; sivile – barn, kvinner og menn – må bære utålelige byrder. Det skjer i Gaza, på Sri Lanka, i Kongo, nord i Uganda, i Darfur og på andre slagmarker utenfor globale massemediers løpende oppmerksomhet.

Vi starter året med en lang rekke store, uløste spørsmål der framskrittene tegner seg små eller betydningsløse, som på nedrustningsområdet der de etablerte atommaktene nøler med å kutte sine arsenaler, og der nye stater – som Iran – viderefører sitt hemmelighold når det gjelder landets kjernefysiske aktiviteter.

Vi er ti måneder fra klimatoppmøtet i København, der verdens stater skal vise at vi har ingen tid å miste, og at politisk vilje kan måles mot vitenskapens krystallklare anbefalinger om kraftig reduserte klimagassutslipp og nye prinsipper for byrdefordeling og teknologioverføring.

Og vi er, mer enn 60 år etter Verdenserklæringen om menneskerettighetene, fortsatt vitne til at universelle rettigheter brytes, dødsstraffer fullbyrdes, mennesker dør av sult og sykdom, og konflikter bygger seg opp mellom mennesker med ulik religiøs tro, etnisk tilhørighet og kultur.

Men samtidig trer en annen kontrast fram i 2009 som er mer optimistisk og fylt av politisk ambisjon: en fornyet tro på at krise og konflikt kan og må møtes med aktiv bruk av diplomati, kraftfullt internasjonalt samarbeid og handling. Verdens nasjoner står ikke maktesløse. De kan møte krisen om de har politisk vilje.

Innsettelsen av Barack Obama som USAs 44. president 20. januar i år gir konkret håp om en ny giv fra verdens mektigste nasjon. President Obama har ikke bare satt USA på en ny kurs. Han har endret den internasjonale dagsordenen, løftet fram engasjementspolitikken, understreket folkeretten og menneskerettighetene og grepet fatt i klimautfordringene. Kontrasten til de siste åtte årene er allerede markert.

Den nye presidenten etterlater ingen tvil: USA har fortsatt ambisjoner om å ta lederansvar. Utfordringene er mange, men presidenten ber alle merke seg dette: De vil bli møtt.

Internasjonalt vil ikke USA frasi seg retten og muligheten til å bruke makt. Men i sin tiltredelsestale henter Obama inspirasjon fra ledere «som forsto at makt alene ikke beskytter oss eller gir oss retten til å gjøre det vi vil». Han framhever at tidligere amerikanske ledere bekjempet fascisme og kommunisme, ikke bare med «raketter og stridsvogner, men med solide allianser og sterke overbevisninger».

Alt fra første dag sender den nye amerikanske administrasjonen signal om fornyet engasjement i møte med nær sagt alle de sakene som karakteriseres av krise ved starten av 2009: økonomisk nedgang, situasjonen i Irak, Iran, Afghanistan og Midtøsten, atomvåpen og nedrustning, krenkelse av menneskerettigheter, global oppvarming, dyp fattigdom.

Så skal vi også vite dette: Det finnes ingen enkle løsninger. Obama har ingen tryllestav. Mange av USAs grunnleggende interesser forblir de samme etter presidentskiftet. Presidentens fremste oppgave er å sikre amerikanske interesser, slik mandatet til den norske regjeringen er å fremme norske interesser. Ofte vil vi, som under den utgående administrasjonen, ha sammenfallende interesser med USA. Men norske synspunkter vil, også under Obama, fra tid til annen avvike fra USAs posisjoner.

Men det er lenge siden vi har opplevd et så markant skifte i utenrikspolitisk tilnærming, inspirasjon og vektlegging av virkemidler. Vi møter et endret amerikansk verdensbilde der det ikke lenger er snakk om «oss» mot «dem». Klodens sterkeste makt erkjenner at alle verdens land er gjensidig avhengig av hverandre og fortjener respekt. USA vil lede gjennom eksemplets makt – ikke gjennom makt alene.

USA er Norges viktigste allierte. Vi ser fram til tett kontakt og nært samarbeid, både bilateralt og om alle de internasjonale spørsmålene der vi har forutsetninger og en posisjon til å gjøre en forskjell.

Den globale krisen i verdensøkonomien får betydning for maktforholdene og det utenrikspolitiske landskapet. Om dette er den verste krisen siden 1930-tallet, holder det å minne om at krisen den gang fikk dramatiske og fatale konsekvenser. Slik behøver det ikke å gå nå. Men følgerne vil bli alvorlige gjennom økonomisk tilbakegang, økende arbeidsledighet, store sosiale spenninger, migrasjon og internflukt. Den internasjonale arbeidsorganisasjonen ILO antyder at det er en fare for så mange som 50 millioner nye arbeidsledige. Det kan igjen skape politisk ustabilitet og sosiale spenninger.

I byer så nær oss om Reykjavik og Riga har nedgangstidene ført til store politiske protester og diskusjoner om helt nye veivalg. Som direkte følge av krisen har Island fått ny regjering og forbereder nyvalg 25. april. Vi følger denne utviklingen nøye. Island er vår nabo, allierte og vårt nære broderfolk. Felles historiske og kulturelle røtter binder oss sammen. Vårt valg er derfor klart: Norge og de nordiske land stiller opp for Island i en krisetid, noe som blir verdsatt av islendingene.

Vi må vente at i land som opplever sterkt svekket vekst og økende arbeidsledighet, kan det komme ytterligere sosial og politisk uro, særlig i de fattigste landene.

Et land som Kina må nå håndtere fallende og ikke lenger stigende vekst, nye millioner uten arbeid og uten økonomisk og sosialt sikkerhetsnett. Vår nabo Russland merker også krisen. Vi kjenner ennå ikke de politiske konsekvensene.

Så langt har verdens regjeringer og sentralbanker vist evne til å engasjere seg for å håndtere krisen. 2009 ser ut til å bli tiltakspakkenes år. Den internasjonale samordningen av alle tiltakene er mindre slående. Likevel gir den gjensidige avhengigheten landene imellom grunn til å tro at dagens verden kan avverge at krisen får konsekvenser som fører til åpne konflikter.

Vi står nå midt i denne globale økonomiske krisen. Vi er ikke ved utgangen av den. La meg trekke frem tre ut-

viklingstrekk – utover dem jeg allerede har nevnt – som har betydning for utenrikspolitikken.

For det første: Den økonomiske krisen vil bidra til og forsterke den globale maktforskyvningen.

Et stort antall av verdens store samarbeidsfora er komponert etter fordelingen av makt i årene rett etter annen verdenskrig. I dag er verden en annen. De internasjonale institusjonene taper i legitimitet og effektivitet når de henger etter i representativitet. Dette tydeliggjøres når vi i dag ser mot disse samarbeidsorganisasjonene for kjøreregler og lederskap.

Det er tegn til endring. Da verdens største økonomier var samlet for å diskutere internasjonale tiltak mot finanskrisen i november, skjedde det ikke i en G7- eller en G8-ramme. Det skjedde i en G20-krets, hvor land som Brasil, India, Sør-Afrika og Kina er sentrale medlemmer. I 2009 vil mesteparten av veksten i verdensøkonomien finne sted i nettopp disse landene. Tiltak mot krisen kan rett og slett ikke diskuteres uten at de sitter ved bordet.

Det blir heller ingen WTO-avtale om ikke land som India, Brasil og rekken av utviklingsland som stiller seg bak, ser seg tjent med en ny avtale. Samme logikk vil gjelde for en kommende klimaavtale. Utviklingslandene kan nå sette makt bak sine krav om byrdefordeling. Dette er en utvikling i riktig retning. Utviklingen kommer ikke som et bytte etter krig, men som en erkjennelse i krise. Samtidig må en utvidelse fra G7 eller G8 til G20 forankres og legitimeres. Resten av verdens stater, som Norge – og Norden – må inkluderes. Vi trenger en bredere debatt om hvordan dette kan gjøres. Regjeringen vurderer hvordan Norge og de øvrige nordiske land kan gi innspill til G20-møtet som finner sted 2. april i London.

Og ut fra samme logikk: Det er på høy tid at de ledende maktene kan enes om reform og utvidelse av FNs sikkerhetsråd. Vi er alle tapere om Sikkerhetsrådets effektivitet og gjennomslagskraft svekkes. Dette handler med andre ord om reform av den internasjonale arkitekturen. Og vi skal ikke vike unna å engasjere oss i denne debatten.

En slik maktforskyvning, der land som India og Kina får en tyngre økonomisk og politisk rolle globalt, er en av de viktigste begivenheter i internasjonal politikk de siste årene. Det understreker at vi må høyne vår kompetanse og utvide våre kontakter med disse store landene.

Vi gjennomfører nå en omfattende Kina-strategi hvor vi bygger ut og fordyper kontaktene. Den spenner over et bredt spekter, inklusiv en omfattende, direkte og kritisk menneskerettighetsdialog, som også utvider kontaktene mellom våre sivile samfunn. I mai legger vi fram en India-strategi for økt norsk-indisk samarbeid og styrket kompetanse på indiske forhold. Det er på høy tid.

Et annet utenrikspolitisk utviklingstrekk ved den økonomiske krisen er faren for økt proteksjonisme. Det var et vanlig nasjonalt tiltak på 1930-tallet. Men vi ser i ettertid at det kom til å gå en direkte linje fra krise til mottiltak, rivaliserende proteksjonisme, enda dypere krise – like til åpen konfrontasjon. Min opplevelse er at denne unike lærdommen er godt forankret blant flertallet av verdens ledere. I Europa er EU-samarbeidet en viktig sperre mot lettvinde handelshindringer, og mot at en nabo vender seg

mot den andre. Dette skaper stabilitet, særlig for de nye medlemslandene.

Presset for økt proteksjonisme smyer seg fram, ofte i forklledning. Vi ser at den amerikanske kongressen, mot president Obamas ønske, tar til orde for å innføre krav om å kjøpe amerikansk i forbindelse med tiltak for å styrke økonomien. Det vil være et alvorlig feilsteg. Det kan sette i gang en kjedereaksjon av konkurrerende proteksjonisme over hele verden.

Med en åpen økonomi, sterkt avhengig av internasjonal handel, vil Norge kunne rammes hardt av en slik utvikling. Regjeringen vil derfor arbeide i alle relevante fora for å motvirke økt proteksjonisme. Vi vil også fortsatt bidra aktivt til at WTO-forhandlingene sluttføres.

For det tredje: Den internasjonale økonomiske krisen har ført til at ideen om – og troen på – markedets ufeilbarlighet er kraftig svekket. President Obama sa i sin tiltredelsestale at den politiske og økonomiske filosofien som tror at markedet klarer seg best alene, har fått altfor mye gjennomslag. Det er sterk tale fra foten av Capitol Hill.

Dagens globale økonomi trenger bedre reguleringer og mer effektivt tilsyn som kan hindre ubalanse og kollaps. Vi må arbeide for at verdens land i opplyst egeninteresse velger å styrke det politiske bindingsverket av samarbeid, kjøreregler og felles institusjoner på alle de områdene som krever bedre global styring: fra klima til finans, fra helse/smitte til matvarekrise, til migrasjon og på andre felt. Og vi må gi De forente nasjoner en nøkkelrolle. Dette er fortsatt den eneste kretsen der alle verdens land er med.

Vi må arbeide for at summen av økonomiske tiltak og tiltakspakker ikke bare gjenskaper strukturer og reguleringer slik de var før krisen. De nye tiltakene må stake ut en kurs som møter kravene fra klimaendringene med et betydelig løft for nye klimateknologier, forskning, mer bærekraftig produksjon og forbruk samt sterkere incentiver for teknologioverføring til land i kraftig utvikling. Veksten må endre karakter og veksten må endre innhold.

Den siste rapporten fra Det internasjonale energibyrådet viser at utslippene av klimagasser globalt øker raskere enn tidligere antatt. Klimamøtet i København må få på plass en internasjonal avtale der de rike landene påtar seg store og nødvendige utslippsforpliktelser, samtidig som de store utviklingslandene forplikter seg til å redusere sine utslipp vesentlig.

Forhandlingene er krevende. Men de kan få ny energi av USAs signal om å spille en sentral og ledende rolle fram mot møtet i København. President Obama varsler vilje til reduksjon av landets egne klimagassutslipp: til 1990-nivå i 2020. Slike signaler skaper ny dynamikk. Det vil også bli helt avgjørende at USA og Kina finner sammen på veien mot København.

EUs historiske beslutning før jul om å gjennomføre en storstilt klima- og energipakke viser alvoret i de globale klimaendringene. EUs vedtak viser også at den økonomiske krisen ikke behøver bety at innsatsen mot klimaendringene svekkes – tvert imot. Det europeiske lederskapet er velkomment.

Den økonomiske krisen – og sårbarheten som den kaster mange mennesker ut i – tydeliggjør også betydningen

av offentlige garanterte og universelle velferdsordninger. Dette er i tråd med den skandinaviske samfunnsmodellen. Norge har satt arbeidet for anstendig arbeid, «decent work», på dagsordenen. Vi vil være engasjert i å forankre disse viktige spørsmålene med ILO, WTO og med mange andre land, ikke minst med den nye amerikanske administrasjonen som har vist interesse for dette.

Regjeringen setter inn kraftfulle tiltak for å møte den økonomiske krisen. Men la oss huske at knapt noe land har et så godt utgangspunkt som Norge. De fattigste landene rammes aller hardest. Matvarekrisen er vevet sammen med både den internasjonale økonomiske krisen og med klimautfordringene. Resultatet er en kompleks humanitær, økonomisk og politisk situasjon. Over en milliard mennesker opplever nå sult, og tallet er stigende. Dette er og blir uakseptabelt. Fattigdom er en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Dette er ikke tiden for å svekke vår evne og vilje til å vise internasjonal solidaritet.

For Norge vil Afghanistan også i 2009 være vårt klart ledende internasjonale engasjement, sivilt, politisk og militært.

Sammen med Palestina og Sudan er Afghanistan den største mottaker av norsk bistand. Vi bidrar årlig med 750 mill. kr. I 2008 har vi styrket vårt diplomatiske nærvær og engasjement, og den norske ambassaden i Kabul er blant våre største. Den største norske politikontingen ten utenlands er nå i Afghanistan. Nærmere 600 kvinner og menn i uniform deltar i ISAF-operasjonene. Det er et høyt antall, av folk med stor kompetanse. Oppdraget har vært krevende og farlig. 2009 blir ikke noe unntak. Men 2009 blir en avgjørende prøve på om vi er på rett kurs. Afghanistan skal etter planen gjennomføre sitt andre demokratiske president- og provinsrådsvalg den 20. august i år. Innenfor rammen av vår langsiktige bistand til Afghanistan settes det nå av 70 mill. kr til gjennomføringen av valget, i tråd med anmodninger fra afghanske myndigheter og FN – UNAMA – og i samarbeid med våre nordiske naboer.

Selv om situasjonen fortsatt er vanskelig, er det viktig ikke å glemme positive trekk: 85 pst. av befolkningen lever i dag i områder med helsetilbud. Brutto nasjonalinntekt pr. innbygger har økt med 70 pst. siden 2002, og inntektssiden i statsbudsjettet er mer enn firedoblet. 22 millioner skolebøker blir nå produsert og fordelt rundt om i hele landet. Og ifølge nye tall fra FN fortsetter opiumproduksjonen å gå ned. Fire nye provinser kan i år legges til listen over de i alt 18 provinsene som i fjor var opiumsfrie, og som også er det i år.

USA har varslet en omprøving av egen politikk, både militært og sivilt. At det vil bli overført soldater fra Irak til Afghanistan, er også mye omtalt. Vi venter dessuten et kraftfullt amerikansk diplomati som omfatter Afghanistan og nabolandene.

I altfor mange år var den ledende strategien for Afghanistan preget av den militære innsatsen i kampen mot terror. Man trodde at Afghanistans framtid kunne vinnes militært. I altfor mange år la ikke det internasjonale samfunnet nok vekt på betydningen av statsbygging, politiske reformer, utviklingsinnsats, nasjonal forsoning

og grep for å involvere nabolandene i stabiliseringen av landet.

En ny erkjennelse har vunnet fram, og Norge har jobbet for at dette skulle skje. Stikkordet for å lykkes er «afghanisering». Vår rolle er å styrke afghanernes evne til å ta ansvar for egen sikkerhet, eget styresett og egen utvikling. Arbeidet med å styrke det nasjonale forsvaret og landets politi må fortsette.

Denne tilnærmingen ble forankret under NATOs toppmøte i Bucuresti i fjor og under giverkonferansen for Afghanistan i Paris. I Paris var det full enighet om at givene må følge afghanske prioriteringer og la seg koordinere av UNAMA. Enighet – ja, men mye må ennå gjøres for at enigheten forplikter. Det er spesielt viktig at giverland innretter sin innsats med utgangspunkt i afghanske prioriteringer støttet av UNAMA. Afghanerne på sin side forpliktet seg i Paris til politisk og økonomisk reform og til å bekjempe korrupsjon og narkotika. Forpliktet seg – ja, men til tross for tegn til bedring gjenstår mye. Vi vil stille enda tydeligere krav til afghanske myndigheter om at de gjør sitt i kampen mot korrupsjon og organisert kriminalitet, mot narkotikaproduksjonen, og i forsvaret av menneskerettigheter, og at de tar målrettede skritt mot godt styresett.

Framgang vil kreve at både afghanerne og vi våger å gå langs nye spor. En løsning for Afghanistan må omfatte nabolandene. Pakistan og Afghanistan rammes av den samme ustabiliteten fra Al Qaida og opprørsgrupper på begge sider av grensen. De må bekjempes i sammenheng. Verdenssamfunnet fordømte terrorangrepet i Mumbai i India. Det viste faren for ytterligere opptrapping av situasjonen i regionen.

Utviklingen i Pakistan er dypt urovekkende, til tross for gjennomføring av valg og innsettelse av en sivil president. Ja, dette landets utvikling blir vel så avgjørende for stabiliteten i hele regionen som for utviklingen i Afghanistan.

Derfor må det søkes bredere enighet mellom India, Pakistan, Afghanistan og Iran som hindrer at lokale og regionale konflikter brukes mot hverandre. Det må åpnes en dialog med Iran som ansvarliggjør landet som nabo og regional aktør. Samtidig må vi søke nye muligheter for økonomisk samarbeid i regionen som skaper utvikling. Regionens store vann- og energiresurser samt mineralforekomster er sektorer med stort potensial.

For å bidra til stabilisering i Afghanistan må det internasjonale samfunn støtte – og forvente vilje til – nasjonal forsoning. Regjeringen i Kabul må bli oppfattet som legitim av flest mulig, også av grupper som i dag inngår i den sammensatte kategorien Taliban. Initiativ til dialog må komme fra afghaner selv, i tråd med landets konstitusjon og egne tradisjoner og prioriteringer.

Krigen i Gaza har igjen satt Midtøsten i sentrum for den internasjonale oppmerksomheten. Fokus nå er på den skjøre våpenhvilen, ettervirkningene av krigen og hjelp til den hardt rammede befolkningen. Og akkurat i dag følger vi med på valget i Israel.

Om vi så skuer videre, som vi bør, må vi fokusere på konsekvensene for fredsprosessen mellom israelere og pa-

lestinere, men i stadig større grad også for regionen som helhet.

Hele Midtøsten er i politisk bevegelse. Det er en region der radikale islamistbevegelser øker sin tilslutning. Frie og demokratiske valg ville i dag utfordret en lang rekke regimer. Men den demokratiske veien til politisk makt er ofte stengt, på tross av – eller kanskje nettopp på grunn av – sterke bevegelser i befolkningen, som krever utdanning, arbeid og en stemme. Polariseringen tiltar, og som resultat får de militantes stemmer økt legitimitet.

Konflikten mellom israelere og palestinere og måten partene fører denne konflikten på, har store ringvirkninger i regionen. Et dramatisk faktum er at ledere som velger moderasjon, forhandlinger og politikkenes vei, altfor ofte kommer til kort. Palestinske ledere som har valgt forhandlingsveien, opplever å komme tomhendte tilbake. Dette styrker dem på palestinsk side som tilbyr konfrontasjon og kamp. Og nå – når det tegnes lokale og regionale trusselbilder – hardner de israelske posisjonene til, og de som ønsker forhandlinger og kompromisser, kommer også til kort.

Det er i dette perspektivet krigen i Gaza hører hjemme. Den er knyttet til den vedvarende okkupasjonen. Den er knyttet til Israels utrygghet overfor terror og rakettangrep. Den er knyttet til aktiv inngripen fra land som betjener seg av lokale grupper for å markere sine posisjoner. Den er knyttet til splittelsen på palestinsk side. Og igjen, etter krigen, er det mange tegn til at de som velger vold og militære løsninger som politisk virkemiddel, kommer styrket ut.

Denne krigen kunne ha vært forhindret. Norge, og mange med oss, advarte Israel mot konsekvensene av å ta et kollektivt strupetak på en hel befolkning gjennom blokaden av Gaza. Norge har jevnlig fordømt Hamas' vilkårlige rakettutskytinger mot israelske sivile. Norske utsendinger sa klart fra til Hamas om faren for ødeleggende krig hvis rakettangrepene fortsatte.

Regjeringen har fastholdt Israels rett til å forsvare sin befolkning mot vilkårlig beskytning fra palestinske militser. Samtidig har vi fordømt Israels massive og uproporsjonale angrep mot Gazas tett befolkede områder. En urett rettferdiggjør ikke en annen.

I denne krigen er folkeretten igjen krenket – og det grundig. Hamas-raketter mot sivile utløser individuelt straffansvar, etter folkeretten. Den israelske krigføringen krenker folkerettens krav om beskyttelse av sivilbefolkningen i væpnet konflikt. Den internasjonale humanitærretten stiller krav om beskyttelse av sivilbefolkningen i væpnet konflikt, uavhengig av årsakene til konflikten. Påståtte grove brudd på folkeretten bør kunne gjøres til gjenstand for en uavhengig gransking, om mulig for en domstol.

Norge støtter FNs generalsekretær, som vil ha gjennomført en gransking av måten denne krigen ble ført på. Det må være et naturlige første steg. Videre anmodet Norge om at FNs sikkerhetsråd vier en egen sesjon til den internasjonale humanitærrettens stilling. Sikkerhetsrådet gjennomførte 29. januar et slikt møte. Det er positivt. Humanitærrettens stilling avhenger også av dens status og oppmerksomhet.

Krigen i Gaza har etterlatt seg to krigførende parter

som begge erklærer seier. Men situasjonen er farlig lik det den var før krigen brøt ut. Forskjellen er antallet døde og sårede, store materielle ødeleggelser og dypere motsetninger enn noensinne mellom israelere og palestinere – men også mellom land i regionen.

Det humanitære hjelpearbeidet prioriteres. Siden 2006 har Norge økt støtten til UNRWA, FN-organisasjonen for palestinske flyktninger, med i overkant av 50 pst., til 150 mill. kr. UNRWA er en livline for flyktningebefolkningen i Gaza – og etter krigen mer enn noen gang. Norge leder nå det rådgivende organet i UNRWA, noe som pålegger oss et særlig ansvar for å mobilisere nødvendig økonomisk støtte til arbeidet for palestinske flyktninger. I lys av situasjonen vil vi ytterligere øke vår støtte, og vi appellerer til andre land om å gjøre det samme. Totalt sett beløp Norges støtte til Det palestinske området og fredsprosessen i Midtøsten seg til 800 mill. kr i 2008.

Norge leder giverlandsgruppen AHLC, der både palestinske myndigheter og Israel deltar. FNs sikkerhetsråd befestet i forrige måned AHLCs lederrolle i forbindelse med henstillingen til medlemslandene om humanitær og økonomisk innsats i Gaza. Det er avgjørende å samordne givernes innsats og sikre at støtten avstemmes mot behov og mottakerkapasitet. Som leder av AHLC samarbeider vi med Egypt om organiseringen av en giverkonferanse i Kairo tidlig i neste måned. Vi er anmodet av Egypt om å være medformannskap for møtet, og den anmodningen har vi etterkommet. Vi vil legge vekt på at nye typer giverkonferanser ikke må ses løsevet fra den palestinske økonomien og støtten til de palestinske selvstyremyndighetene, PA. Som for alt annet giverarbeid må palestinske myndigheters planer bli lagt til grunn for kanaliseringen av bistandsinnsatsen. Senere, i løpet av våren, kan det bli aktuelt å kalle inn til et AHLC-møte for å sikre nødvendige rammebetingelser for effektiv utvikling av Det palestinske området.

Vi må nå forvente at Israel åpner grensene for nødvendig bistand og kommersiell trafikk. Det er avgjørende at de palestinske selvstyremyndighetene beholder sin samordnende evne, og at støtten bygger opp under hele Det palestinske området.

Dette aktualiserer i sin tur spørsmålet om palestinsk enhet. PA er palestinernes fundament for en framtidig stat. Men det palestinske folket er splittet. Bare en palestinsk myndighet som kan samle sitt eget folk, vil ha kraft og legitimitet til igjen å gå inn i en nødvendig politisk prosess for fred, gjenoppbygging og palestinsk statsdannelse. Derfor er palestinsk forsoning nok en gang satt på dagsordenen i regionen og av palestinere selv. Det som diskuteres, er en bredest mulig interimregjering som kan forberede veien mot nye palestinske valg. Norge støtter dette arbeidet, som ledes av Egypt. En slik regjering må ha en plattform som imøtekommer nøkkeltrekkene for internasjonalt samkvem og befester grunnlaget for å gjenoppta sluttstatusforhandlingene med Israel.

Den forsoningsprosessen som nå er intensivert, er skjør. Mistenksomheten er stor. Norge har kontakt med alle parter, også med Hamas. Vårt budskap er tydelig: Vi tar avstand fra terror og bruk av vold. En representativ aktør for

palestinernes sak må ikke bare bygge på et flertall blant palestinere. Internasjonal legitimitet krever også respekt for de avtaler palestinere allerede har inngått.

Dette bringer oss til sakens kjerne: okkupasjonen, de gjensidige sikkerhetstrusler og dype spenninger i regionen, i økende grad også innad i den arabiske verden. Vi må kreve og forvente at forhandlingene om en tostatsløsning kommer i gang igjen. Videre må regionens konflikter – og redskapene til å håndtere dem – ses i sammenheng.

Ekstremisme og terrorisme må bekjempes og forebygges, men ikke med metoder som undergraver og svekker regionens moderate krefter. Konflikten mellom palestinere og israelere kan bare finne sin slutt gjennom en bred tilnærming som kan forplikte de involverte partene til medvirkning ved at deres legitime interesser anerkjennes.

Det var ut av en slik bredere ramme israelere og palestinere fant rom til å inngå sin første historiske fredsavtale. Oslo-avtalen ble et skudd på Madrid-konferansens stamme. Vi tok til orde for gjenopptakelse av en slik bredere regional prosess etter krigen i Libanon i 2006. Vi mener fortsatt at det er behov for å arbeide i retning av en slik regional tilnærming. For det står mye på spill. Det dypt urovekkende er at tiden for en tostatsløsning synes å renne ut. Israels stengningsregime og kontinuerlige bygging av bosettinger på okkupert jord undergraver palestinernes tro på en forhandlet løsning.

Splittelsen av den palestinske nasjonalbevegelsen i to uforsonlige leirer forverrer utsiktene til å framforhandle og iverksette en avtale med Israel. Fortsatt terror mot sivile israelere og voldsomme krigshandlinger som først og fremst rammer den palestinske sivilbefolkningen, skaper sår som vil trenge flere generasjoner for å gro.

Tragedien er at alt dette skjer samtidig som gjentatte meningsmålinger på begge sider viser stor folkelig støtte til forhandlinger og til hovedelementene i en fredsløsning. Men deri ligger også håpet om at det kan finnes en vei mot fred.

Konflikten i Sri Lanka har også tatt en fortvilet vending med tap av tusenvis av sivile menneskeliv de siste ukene. Alt må nå settes inn for å stanse et blodbad som spesielt rammer den tamilske befolkningen. Tamiler i Norge har bidratt til å synliggjøre denne tragedien for oss.

Helt siden Norge ble anmodet av regjeringen og LTTE om å bistå i arbeidet med å finne en fredelig løsning på konflikten, har vi påpekt overfor partene at forhandlinger er veien å gå. Våpenhvilen i 2002 var løfterik, og med nordisk støtte fikk vi på plass en unik overvåkningsmekanisme. Mange liv ble spart, og man øynet mulighetene for forhandlinger om en bredere politisk løsning. Partene grep ikke denne muligheten. Våpenhvilen ble ikke respektert i lengden, og partene viste ikke tilstrekkelig vilje til å gå videre. Våpenhvilen forvitret, og overvåkningsmekanismen SLMM ble bedt om å trekke seg ut for et år siden.

Siden har våpnene talt. LTTE er nå hardt presset militært, og omkring 250 000 sivile er trengt sammen i et lite og svært utsatt område. Vi har fordømt krigføringen med de lidelser den påfører sivilbefolkningen. Norge har sammen med USA, Japan og EU oppfordret partene til å inngå forhandlinger for å få en slutt på kampene. Det in-

ternasjonale samfunn forventer at slike forhandlinger også må handle om nedleggelse av våpnene.

Det avgjørende i tiden framover vil være å sikre rettighetene til den tamilske sivilbefolkningen. Her vil Norge arbeide for at det internasjonale samfunn fortsatt spiller en framtrekkende rolle, og Norge vil fortsatt være tilgjengelig for partene.

Norge har søkt om medlemskap i FNs menneskerettighetsråd for perioden 2009–2012. Arbeidet for de universelle menneskerettighetene er en prioritet for norsk utenrikspolitikk.

Opprettelsen av Menneskerettighetsrådet har ikke fjernet de sterke politiske motsetningene som preget menneskerettighetsarbeidet internasjonalt før rådet ble dannet. Realiteten er at rådet har fått en sammensetning som i større grad enn den tidligere kommisjonen reflekterer dagens verden. De som deler våre holdninger, kan oppleve å havne i mindretall. Dette kan ikke være et argument for ikke å engasjere seg. Menneskerettighetsrådet er og blir FNs viktigste mellomstatlige organ for menneskerettighetene. Vår stemme trengs. Vår tilnærming må være å engasjere oss i de institusjoner som finnes.

I dette arbeidet, som på mange andre områder i vår tid, skal vi utover våre tradisjonelle partnere søke allianser på tvers av regioner, i et samarbeid som bygger på åpenhet og gjensidig respekt. Den brobyggerrollen vi har hatt som observatør i rådet, vil vi fortsatt ha om vi blir medlem. Men samtidig skal vi klart formidle våre grunnleggende holdninger. Et tydelig engasjement mot dødsstraff, mot tortur samt arbeidet for utsatte gruppers rettigheter skal videreføres. Andre norske satsingsområder er beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere, internt fordrevne, fokus på næringslivets ansvar på menneskerettighetsfeltet og på kvinners og barns rettigheter.

Vi vet at ytringsfriheten er under økende press i mange land. De siste ukene har vi sett det i Gaza og Sri Lanka, men også i mindre kjente konfliktområder verden over – journalister som setter sine liv på spill for å dokumentere overgrep. Vi vil fortsatt prioritere arbeidet for ytringsfrihet og uavhengige medier. Det gjelder også i innspurten til oppfølgingskonferansen, som er kalt Durban II-konferansen, der et tema er kamp mot rasisme, og der vi vil arbeide mot forsøk på å bruke denne konferansen til å formulere vedtak som begrenser ytringsfriheten.

Ved etableringen av FNs menneskerettighetsråd besluttet USA å stå utenfor. Det er oppløftende at den nye amerikanske administrasjonen nå har signalisert at de vil engasjere seg aktivt i rådets arbeid gjennom å søke om medlemskap.

Det er viktig å se våre utenriks- og utviklingspolitiske virkemidler i sammenheng. Denne sammenhengen – sikkerhet, fred, helse, menneskerettigheter, bekjempelse av fattigdom, tilgang til livsviktige naturressurser – ser vi tydelig når det gjelder verdenssamfunnets utfordringer i Afrika.

Afrika rammes særlig hardt av ekstrem fattigdom, krig og konflikt. Samtidig er det feil å skjære hele kontinentet over elendighetens kam. Flere land viser betydelige framskritt mot demokrati og utvikling. I vår Afrika-politikk er

det viktig at vi ser og støtter slike framskritt, særlig gjennom støtte til de afrikanske landenes egen kapasitet til å håndtere kriser og møte og løse konflikter.

Zimbabwe har lenge fortsatt sin ferd mot et omfattende sammenbrudd. Med statsminister Stoltenberg i spissen har Norge gjentatte ganger bedt SADC og Den afrikanske union om å ta en sterkere rolle for å finne en løsning. Vi ser positivt på at det er oppnådd enighet om å etablere en samlingsregjering i landet. Men det er nødvendig med gjennomgripende endringer i landets politikk før en normalisering i forholdet til det internasjonale giversamfunnet kan forventes. Norge vil fortsette sitt engasjement i Zimbabwe i nært samarbeid med de andre nordiske land. Vi gir omfattende bidrag til humanitær innsats – 67,7 mill. kr i 2008. Norge støtter også sivile samfunnsaktører i landet og i regionen.

I Sudan er det positivt at fredsavtalen mellom nord og sør holder, selv om den er skjør. Norge opprettholder et aktivt engasjement i landet, hvor hovedmålet er å bistå partene i å iverksette fredsavtalens ulike deler. Samtidig er situasjonen i Sudan alvorlig, og skulle fredsavtalen bryte sammen, vil det være destabiliserende og ødeleggende for hele regionen.

Krigen og lidelsene i Darfur fortsetter. Norge er engasjert i ulike fora for å bidra til en politisk løsning. Vi legger et nasjonalt perspektiv til grunn for vårt engasjement og søker å se en klar sammenheng mellom politiske mål og bistand. Vi legger vekt på oppbygging i sør og gjenoppbygging av krigsherjede områder i nord. Olje for Utvikling-programmet er også viktig fordi hele Sudan nå er fullstendig avhengig av en effektiv petroleumssektor.

I Soria Moria-erklæringen la vi vekt på å styrke norsk nærvær i FN-ledede operasjoner i Afrika. På politisiden har vi et solid nærvær i Sudan og i Liberia. Etter at det norsk-svenske militære bidraget til FN-styrken i Darfur ble nektet adgang av Sudans president, har Regjeringen vurdert andre mulige militære bidrag.

Beslutningen om å stille et feltsykehus til Tsjad er blitt godt mottatt, og det klargjøres nå for utsendelse. Dette vil få stor betydning for den operasjonen FN tar ansvaret for fra 15. mars. Fram til det tidspunktet ledes den militære styrken av EU.

Norge vurderer også hvordan vi kan bidra til FNs arbeid i Den demokratiske republikken Kongo, hvor krigen rammer tusenvis av sivile. Vi har økt den humanitære bistanden. Norge prioriterer støtte til tiltak mot seksuell vold og beskyttelse av kvinner, i tråd med målsettingene i FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325. Vi bidrar også finansielt til FNs spesialutsending.

Regjeringen har løpende kontakt med FN med tanke på mulige framtidige bidrag til fredsoperasjonen i Kongo, MONUC. Etter sin reise i regionen i forrige måned har forsvarsministeren signalisert at Norge på kort sikt vil kunne bidra med et antall stabsoffiserer til MONUC. Vi er nå i dialog med FN om dette. Vi er også i gang med å forberede støtte til forsvarsrettet sikkerhetssektorreform i Kongo, og Regjeringen vil utrede muligheten for å sende et norsk styrkebidrag til Kongo i løpet av høsten.

Somalia er et eksempel på hva som kan skje dersom

statsinstitusjoner i et land bryter fullstendig sammen. Pirater til havs er et symptom på et sammenbrudd på land: lovløshet, krig, kaos og store humanitære lidelser. Over 22 000 personer av somalisk opprinnelse har funnet tilflukt i Norge og minner oss daglig på realitetene.

Vi har fra norsk side støttet det politiske arbeidet mot piratvirksomheten for å skape fred og stabilitet internt i Somalia. Det gjelder arbeidet som gjøres i Sikkerhetsrådet og i andre internasjonale fora, og det gjelder det regionale arbeidet på Afrikas Horn. Vi samarbeider nært med FNs spesialrepresentant innenfor den såkalte Djibouti-prosessen. Det er positivt at Somalia nylig har valgt ny president som vil danne en nasjonal enhetsregjering, og som bl.a. har lovet å iverksette tiltak mot piratvirksomheten.

Om lag 5 pst. av skipene som passerer Suezkanalen – 1 000 i tallet – er under norsk kontroll. Disse fører både norsk og fremmed flagg. Vi har gått inn i den internasjonale kontaktgruppen for piratvirksomhet utenfor Somalia, og vi vil også vurdere å bidra til den maritime innsatsen for å forhindre piratvirksomheten.

La meg – i tråd med tidligere utenrikspolitiske redegjørelser – bruke resten av tiden til emner som i hovedsak har tilknytning til nordområdene, Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde. Jeg vil gjøre dette ved å omtale noen utenrikspolitiske utviklingstrekk av betydning for oss.

Når det gjelder den bredere nordområdesatsingen, viser jeg til 22-punktsplanen – Nordområdestrategien – som vi la fram 1. desember 2006. Vi er i rute med gjennomføringen, og i neste måned vil Regjeringen gi en oppsummering av arbeidet.

Den virkelig nye dimensjonen i det utenrikspolitiske bildet i nord har de siste to–tre årene kommet fra utviklingen i Arktis, eller – om man vil – med den internasjonale gjenoppdagelsen av de arktiske områder.

Klimaendringene åpner øynene til en hel verden for utviklingen rundt polene, i nord som i sør. I nord er det realitetene rundt det åpne Polhavet – med sine potensielle ressurser, med sine transportruter og med all sin sårbarhet – som fanger oppmerksomheten.

Klimaendringene vil få alvorlige og irreversible konsekvenser for miljøet, herunder økosystemene i Polhavet. Disse utfordringene må møtes gjennom et utstrakt internasjonalt samarbeid. Regjeringen vil arbeide for å sette kunnskap om de raske klimaendringene i Polhavet på dagsordenen fram mot klimamøtet i København.

Som arktisk kyststat har Norge i sitt arbeid hatt som ledetråd å skape bredest mulig konsensus rundt det rettslige grunnlaget for utviklingen i Arktis. Med unntak av delelinjeforhandlingene med Russland, der det for øvrig gjøres et godt arbeid, har Norge de siste par årene kommet til enighet med våre kystnaboer om alle utestående grensedragninger. Vi har også kommet til enighet om kvoter og forvaltningsopplegg for alle felles fiskebestander. Slik avklaring gir stabilitet.

Norge tok det første initiativet til at de fem arktiske kyststatene, USA, Canada, Russland, Danmark og Norge, skulle enes om det rettslige grunnlaget for Polhavet. Retts-

sjefsdrøftelsene i Oslo i oktober 2007 ble fulgt opp av et ministermøte i Ilulissat på Grønland i mai 2008.

Kortversjonen av vårt historiske møte er denne: Havretten gjelder i Arktis. Vi har et omfattende rettsgrunnlag som plattform for den nyskaping og den videreutvikling av regler og reguleringer som nå vil bli nødvendig.

Enigheten fra Grønland har folkerettslig betydning. Den er ytterligere forsterket ved at Europakommisjonen legger tilsvarende tilnærming til grunn for sitt forslag til EUs politikk i Arktis. På tampen av president Bushs periode kom dessuten USAs arktiske strategi på bordet med den samme kjensgjerningen i bunnen. Hovedprinsippene ble gjentatt i et detaljert svar fra utenriksminister Clinton under høringene i Senatet i forrige måned.

Denne brede avklaringen er grønt lys for å arbeide videre med en helt nødvendig oppdatering og videreutvikling av regler og reguleringer av virksomheten i Arktis. En manglende avklaring ville skapt stor usikkerhet og forsterket inntrykket av et slags ukontrollert kappløp om Arktis.

Det blir også viktig å arbeide for at FNs sjøfartsorganisasjon, IMO, skal ferdigstille revisjonen av Polarkoden for skipsfart i isdekte farvann, og at den gjøres bindende. Det er av stor betydning å få til et godt samarbeid om søk og redning.

Norge, Finland, Russland og Sverige har nylig signert en ny redningsavtale for Barentsregionen som innebærer at landene yter hverandre gjensidig assistanse over landegrensene i nødssituasjoner. Avtalen kommer i tillegg til allerede eksisterende avtaler mellom de nordiske land og mellom Norge og Russland.

Vi vil også ta initiativ til drøftelser i samsvar med FN-avtalen om fiske på det åpne hav, en avtale som er en tilleggssavtale til Havrettskonvensjonen. Vi ønsker en ansvarlig forvaltning av levende ressurser dersom klimaendringene skulle gjøre ressursutnyttelse mulig på sikt. Norge arbeider også for at en helhetlig forvaltningsplanlegging for havområder blir innført i og av alle kyststater i området.

Vi vil arbeide for at de fem kyststatene tar et særlig ansvar for å beskytte miljøet i Polhavet. Klimakonvensjonen, Biodiversitetskonvensjonen, Stockholm-konvensjonen, Espoo-konvensjonen, Basel-konvensjonen og OSPAR-konvensjonen samt andre miljøavtaler er viktige verktøy for å begrense den samlede påvirkningen av miljøet i Polhavet og sikre best mulig forvaltning av området. Det er viktig at spesielt Russland og andre berørte land ratifiserer disse konvensjonene og sikrer en effektiv gjennomføring snarest mulig.

Utviklingen i Arktis gir Arktisk Råd en viktigere rolle. I dette rådet deltar de arktiske kyststatene sammen med Sverige, Finland og Island. En lang rekke stater ønsker nå å bli faste observatører. Det samme gjør Europakommisjonen. Norge er positiv til slike søknader. Dette befester Arktisk Råd som det sentrale politiske forum for å drøfte arktiske spørsmål.

Vi har formannskapet fram til ministermøtet i Tromsø 28. og 29. april, som vil bli en viktig arktisk markering. Vi etterfølges av Danmark og så Sverige, altså seks år med nordisk formannskap. I forbindelse med Tromsø-møtet vil

vi i samarbeid med nobelprisvinner Al Gore arrangere en internasjonal konferanse om issmelting. Vi fokuserer på Arktis, men også på andre områder i verden som opplever smeltende is og smeltende breer. Det er vårt mål at Arktisk Råd skal sende et klart budskap til klimamøtet i København om hva som skjer når isen smelter.

Det store bildet er tegnet opp før, men trekkene tegnes stadig tydeligere – av en klimatisk og politisk frosset region som er i ferd med å tine på flere vis.

Dette er våre nærområder. Her har vi våre nasjonale hovedinteresser. Her må vi ha vår oppmerksomhet. Her må vi bygge kunnskap. Her må vi søke partnerskap og nært samarbeid med naboer, allierte og andre aktører som er til stede.

Våre egne kunnskapsmiljøer skal være ledende på nordområdene og Arktis, på fastlandet og på Svalbard. Dette krever langsiktig satsing på forskning og utvikling, slik vi bl.a. ser gjennom det nye europeiske infrastrukturprosjektet på Svalbard – et tiltak som ledes av Norge og bidrar til å styrke øygruppens rolle som plattform for norsk og internasjonal forskning. Denne kunnskapen gir oss større tyngde og innflytelse i alle spørsmål som vedrører nordområdene på internasjonale arenaer. Norge har ligget i forkant gjennom å formulere en helhetlig, strategisk politikk for nordområdene. Vi skal fortsatt gjøre det.

Nordområdene, maritim politikk, miljø og Arktis kan bli en viktig del av vårt samarbeid med EU framover. Europaparlamentet, Det europeiske råd og Europakommisjonen har begynt å meisle ut en arktisk politikk for EU. Vi følger dette arbeidet tett. Det bildet som dominerer i kommisjonens framlegg om EU og den arktiske region, samsvarer i stor grad med vår egen vektlegging. Vi ønsker samarbeid med EU i nord, og vi hilser velkommen et gradvis bredere amerikansk engasjement. Det er positivt at det fra utenriksminister Clinton og fra toneangivende hold i det amerikanske senatet nå varsles fornyet fokus på amerikansk tiltredelse til FNs havrettskonvensjon.

Forholdet til Russland utgjør en hovedakse i vår nordområdepolitikk. Vi skal anerkjenne følgende: Russland er en ledende arktisk nasjon, med lang historie, den lengste kystlinjen til Polhavet, med store interesser å ivareta, med store ressurser og høy kompetanse på området. I våre nærområder og Arktis opplever vi gjennomgående at Russland opptrer på en konstruktiv måte. Det fortsetter å være en positiv utvikling i vårt bilaterale forhold. Vi merker dette under besøk, møter og samtaler, på ulike nivåer og innenfor forskjellige samfunnssektorer. Vi planlegger flere og viktige bilaterale møter denne våren, bl.a. gjennom besøk til Moskva av statsministeren.

Norges forhold til Russland vil alltid utformes i krysningen mellom vårt bilaterale forhold som naboer og vårt forhold til landet som NATO-medlem, og tett knyttet til våre EU-partnere. Til NATO bringer vi til torgs en erfaring fra godt samarbeid over grensen, gode resultater av vårt fiskerisamarbeid i Barentshavet, potensial for samarbeid om utvikling av energiressursene samt et nyskapende og pragmatisk regionalt samarbeid innen rammen av Barentssamarbeidet og etter hvert Arktisk Råd. Andre allierte har andre historiske erfaringer. NATOs styrke er evnen

til å meisle ut en felles politikk basert på en representativ fellesnevner.

NATO har siden 1949 vært en hjørnestein i norsk sikkerhetspolitikk, og i år fyller alliansen 60 år. NATO har vist en enestående evne til å omstille seg i møte med nye utfordringer. På jubileumstoppmøtet i Strasbourg og Kehl 3.–4. april vil det være viktig å videreføre den pågående omstillingen og moderniseringen av alliansen, både politisk og militært.

På møtet vil det trolig bli enighet om å begynne arbeidet med en ny overordnet politisk strategi for NATO, et såkalt nytt strategisk konsept. Den sikkerhetspolitiske utviklingen tilsier at det er behov for å ha en helhetlig politisk gjennomgang av alliansens oppgaver og innretning, i den hensikt ytterligere å styrke NATOs relevans i den framtidige verdensordenen. Regjeringen vil holde Stortinget orientert om dette arbeidet.

Vi har i de siste månedene sett uttrykk for en mer ambisiøs og selvhevdende russisk utenrikspolitikk som kan gjøre samarbeidet mer krevende, også for Norge. Vi merker en mer framoverlent holdning når det gjelder suverenitetsmarkeringer, som ved gjenopptakelsen av gamle militære øvelsesmønstre. Økt russisk militæraktivitet langs norskekysten er trolig et ønske om å vise styrke. Det er imidlertid liten grunn til å anta at dette budskapet først og fremst er rettet mot Norge. Samtidig kan vi ikke unnså at nordområdene fortsatt er av militærstrategisk betydning som base for Russlands sjøbaserte kjernefysiske styrker og som øvelsesområde.

Den militære konflikten med Georgia for et halvt år siden skapte usikkerhet om Russlands videre kurs og skadet landets omdømme. Vinterens gasskonflikt med Ukraina forsterker usikkerheten. Fasthet, kontakt og dialog er eneste farbare vei for å møte disse og andre utfordringer i forholdet til Russland. Isolasjon av dette store og historisk stolte landet er ikke i noens interesse. Det bør ikke være gamle motsetninger, men et bredt spekter av gjensidig avhengighet som motiverer videreutviklingen av forholdet til Russland. Naboskapet i nord befester vårt behov for tydelig forankring i alliansen med våre euroatlantiske partnere. Det viser viktigheten av vårt nærområdeinitiativ i NATO. Med bred støtte blant de allierte ønsker vi å øke alliansens fokus på eget territorium og nærområder – ikke for å uttrykke at NATO vender hjem, men for å vise at NATO aldri forlot sitt kjerneområde.

Ved to anledninger, i november 2007 og i januar i år, har jeg gitt NATOs råd i Brussel en bred orientering om utviklingen i nordområdene. For to uker siden var dette også tema for et NATO-seminar i Reykjavik som fikk stor oppslutning, også av parlamentarikere. Det er med andre ord betydelig interesse for Arktis og nordområdespørsmål. Dette skjer i en ny tid: Hovedfokus er ikke på den militære dimensjonen, men på betydningen av stabilt regelverk og utstrakt samarbeid, også med Russland.

Det er gledelig at EU har gjenopptatt forhandlingene om en partnerskapsavtale med Russland, og at NATO i desember besluttet en gradvis og tilmålt tilnærming med sikte på å gjenåpne den politiske kontakten innenfor rammen av NATO-Russlandsrådet. Dette var en riktig beslut-

ning, som Norge arbeidet for. Våre interesser er tjent med at NATO har åpne kanaler for politisk kontakt og dialog med Russland – også når forholdet er anstrengt.

Norge hilser velkommen tegn til åpnere linjer mellom Russland og USA etter presidentskiftet. Vi ser signaler om at nedrustningsspørsmålene får ny oppmerksomhet. Det er gledelig og nødvendig. Vi ser en mer pragmatisk tilnærming til missilforsvarsplanene som ikke lenger hastes framover. Russland, Europa og USA har en stor dagsorden de bør nærme seg sammen, uten refleksene fra den kalde krigen.

I sammenheng med den økonomiske krisen framstår Russland som utsatt. De politiske og økonomiske konsekvensene er foreløpig uklare. Landets egne prognoser viser at befolkningens inntekt vil synke med 10–15 pst. i år. Dette er et høyt tall, ikke minst for den delen av befolkningen som de senere år har opplevd å bli løftet ut av fattigdom.

Som svar på krisen har Russland varslet økning av visse tollsatser for å beskytte egen industri. Slike proteksjonistiske tegn er urovekkende, i tillegg til at de for vår del kan ramme norske eksportører. Vi ønsker Russland med i WTO, og vi arbeider for en frihandelsavtale mellom EFTA-landene og Russland.

Den politiske stabiliteten i Russland vil kunne påvirkes av den økonomiske krisen. Det er i dag mindre rom for politisk protest og ordskifte i russiske medier. Drap på advokater og journalister er opprørende. Situasjonen for menneskerettighetene, for demokratiets og ikke minst yttingsfrihetens kår i Russland vekker fortsatt bekymring. Fra norsk side legger vi vekt på å videreføre støtten til frivillige organisasjoner, journalister og andre i Russland, både gjennom politisk dialog, støttet til f.eks. Europarådets arbeid og gjennom prosjektsamarbeid. Styrking av kultursamarbeidet med Russland er også en sentral del av Regjeringens nordområdesatsing, og i forrige måned undertegnet de to lands kulturministre en treårig handlingsplan for økt felles innsats for kulturelt samarbeid på tvers av grensene i nord.

I går la Thorvald Stoltenberg fram rapporten om veien videre for nordisk utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid. Rapporten inneholder 13 satsingsområder for tettere samarbeid. De nordiske regjeringene ønsker debatten velkommen – i politikken og blant alle andre interesserte. Utenriksministrene vil vurdere veien videre når vi møtes i mai.

La meg likevel si dette, dagen etter: Kjennetegnet ved disse forslagene er at de er moderne. De respekterer at de nordiske land har ulike tilknytninger til NATO og/eller EU, med tilknytningsformen forpliktelser og sikkerhetsgarantier. Disse forblir urørt.

Men utover dette åpner det seg et nytt rom for nordisk samarbeid som følge av utviklingen i våre nærområder: Den kalde krigen er over, klimaendringene forandrer vår region og åpner et nytt hav, det er økt oppmerksomhet om ressurser, transportveier, sikkerhet til havs, nye trusler fra migrasjon, kriminalitet og miljødeleggelse, og nye muligheter som følge av at små land deler byrdene og satser sammen – på samarbeid, som på forsvarsområdet, der ny teknologi blir både dominerende og kostbar.

Den svenske, finske og norske forsvarssjef slo an tonen med sine forslag om hvordan disse tre landene kunne samarbeide om forsvarsspørsmål. Norge ønsker den rapporten velkommen. Anslaget passer inn i vårt fokus på nordområdene som vårt viktigste strategiske satsingsområde.

La meg til sist få si dette: Vi har i de siste årene fått økt fokus på norske interesser i formuleringen av norsk utenrikspolitikk. Et klart interessefokus er av betydning for å bedre mulighetene til å ta valg og prioritere mellom det som er viktig, og det som er mindre viktig.

Sentrale norske interesser ligger fast. De er knyttet til Norge som kyststat, som ressursnasjon, og til vår posisjon i nordområdene, og de springer ut av vår evne og vårt ansvar til å vise internasjonal solidaritet.

Norske interesser har fokus på utviklingen i nord- og nærområdene og ivaretas gjennom transatlantisk solidaritet og vår tette integrasjon med EU og våre nordiske europeiske partnere. EØS-avtalen og det brede samarbeidet med EU er en del av Norges forankring i møte med globaliseringens krefter. Det er en prioritet i norsk utenrikspolitikk å sikre denne forankringen i en tid da EU både endres og utvides. Det vil være naturlig å omtale dette nærmere i den neste europapolitiske redegjørelsen mot slutten av denne sesjonen.

Et slående trekk ved globaliseringen er at Norges interessegrunnlag utvides. Vi må se videre til nye berøringspunkter som påvirker norske interesser, og som gir oss nye utfordringer, nytt ansvar og nye muligheter.

Det har vært formålet bak Refleksprosjektet å legge til rette for ordskifter rundt om i landet om globaliseringen og norske interesser. Engasjementet er, og har vært, stort og debatten levende, ikke minst blant unge mennesker.

I løpet av denne uken legger Regjeringen fram en stortingsmelding om utviklingspolitikken. I neste måned kommer stortingsmeldingen om hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk, den første i sitt slag siden 1989. Med dette konkluderer vi Refleksprosjektet.

Disse meldingene vil gi Stortinget gode anledninger til en bred gjennomgang av Norges interesser og engasjementer i vårt utenriks- og utviklingspolitiske arbeid.

Regjeringen ser fram til denne debatten som kan forankre vår utenriks- og sikkerhetspolitikk i pakt med gode norske tradisjoner.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse legges ut for behandling i et senere møte. Ingen innvendinger er kommet mot dette forslaget – og det anses vedtatt.

Sak n r. 2 [10:55:38]

Innstilling fra næringskomiteen om BaneTele AS – salg av statens aksjer (Innst. S. nr. 132 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 35 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torbjørn Hansen (H) [10:56:41] (ordfører for saken): Stortinget skal da behandle St.prp. nr. 35 for 2008–2009, om salg av statens aksjer i BaneTele AS.

Virksomheten til BaneTele er knyttet til etablering og drift av fast og trådløs infrastruktur for transport av elektroniske kommunikasjonstjenester. BaneTele leverer tjenester til bedriftsmarkedet. Grunnlaget for virksomheten er et fiberoptisk nett som følger jernbanenettet og energiselskapenes infrastruktur rundt omkring i Norge.

I proposisjonen ber Regjeringen om samtykke til å utnytte sin avtalefestede rett til å selge statens aksjepost på 50 pst. i BaneTele til Bredbåndsansiansen på de vilkår som er fastsatt i aksjeeieravtale av 16. november 2006. Et salg av statens aksjer vil legge til rette for etablering av en felles eierstruktur under Bredbåndsansiansen og en samordning av virksomhetene til BaneTele og Ventelos norske virksomhet.

Bredbåndsansiansen inngikk nemlig i desember 2007 avtale om kjøp av Ventelos norske virksomhet for 2,3 milliarder kr. Med Bredbåndsansiansens egen regionale satsing, BaneTeles landsdekkende infrastruktur og Ventelos kundebase og brede tjenestetilbud vil denne konstallasjonen ha forutsetning for å utvikle seg til å bli en sterk, landsdekkende aktør i det norske telemarkedet.

Det framgår av saken at Regjeringen siden våren 2008, med bistand av finansielle og juridiske rådgivere, har ført forhandlinger med Bredbåndsansiansen om å etablere en enhetlig eierstruktur for BaneTele og Ventelo. Dette kan oppnås ved at Bredbåndsansiansen kjøper statens aksjer i BaneTele mot kontanter, eller gjennom bytte av aksjer, slik at staten blir eier i Bredbåndsansiansen. Alternativet, at staten beholdt sine aksjer i BaneTele, ville begrenset muligheten for industriell samordning og var derfor ikke en god løsning for noen av partene.

Regjeringen har tydeligvis ønsket en statlig eierpost i Bredbåndsansiansen. 18. november i fjor ble det lagt fram et tilbud om bytte av aksjene i BaneTele mot en viss eierandel i Bredbåndsansiansen. Bredbåndsansiansen takket imidlertid nei og aksepterte at staten brukte sin salgsopsjon.

Fallet i aksjemarkedet gjør at salgsopsjonen Regjeringen fikk i avtalen fra november 2006, med en fast pris på aksjene, er meget økonomisk fordelaktig med tanke på salg. Likevel kan det bemerkes at det selvsagt ville vært mulig, hvis det var ønskelig, å finne en løsning her som medførte at staten fikk riktig pris for aksjene, og samtidig kjøpte en aksjepost i Bredbåndsansiansen til vilkår som stemmer overens med dagens markedsverdier.

En samlet komité, inkludert de rød-grønne partiene, støtter likevel Regjeringens beslutning om et rent salg av aksjene i BaneTele. Komiteen har lagt vekt på at Re-

gjeringen ivaretar statens interesser som eier. Det er videre grunn til å berømme Regjeringens bruk av eksterne rådgivere. Dette står i klar kontrast til prosessen da staten kjøpte seg inn i Aker Holding på det omtrent verst tenkelige tidspunktet i forhold til markedsutviklingen. Her ble skattebetalerne påført et latent tap i milliardklassen uten at Regjeringen brukte eksterne økonomiske rådgivere.

Det må likevel bemerkes at Regjeringen har brukt vel lang tid på å gjennomføre dette salget. Man har brukt nesten et helt år. Det har likevel kommet opp forhold som meddeles Stortinget kun få dager før avgivelse, som kan ha ganske direkte betydning for den prisen staten til slutt oppnår for disse aksjene. Som en mild kritikk vil jeg derfor slå fast at dette kanskje er noe man kan ta bedre tak i neste gang Regjeringen skal utøve sitt aktive eierskap.

Jeg vil også vise til behandlingen av St.prp. nr. 74 for 2005–2006, hvor en samlet opposisjon rettet kritikk mot Regjeringens håndtering av BaneTele. Kritikken ligger fast. Det kan imidlertid i etterpåklokskapens klare perspektiv se ut til at Regjeringen hadde usedvanlig mye hell med seg da man fikk inn vilkåret om en salgsopsjon.

Høyre er meget tilfreds med at Regjeringen selger aksjene i BaneTele, og at det ikke etableres et nytt statlig eierskap i Bredbåndsansiansen. Det er ikke behov for statlig eierskap i Bredbåndsansiansen. Tvert imot er det en fordel at staten som regulator i telecom-markedet ikke har mange eierinteresser i nasjonale aktører. Salget bidrar videre til en god industriell løsning og økt konkurranse i det norske markedet, hvilket vil komme norske bedrifter til gunst i et langsiktig perspektiv. Jeg vil derfor anbefale innstillingen, som støttes av en samlet næringskomité. Dette er utvilsomt god Høyre-politikk.

Gunvor Eldegard (A) [11:01:35]: Denne saka dreier seg om sal av staten sine aksjar i BaneTele til Bredbåndsansiansen.

Da me hausten 2006 handsama Regjeringa sitt forslag om ein integrasjonsavtale og aksjeeigaravtale med Bredbåndsansiansen om deleigarskap i BaneTele, la me vekt på at staten framleis skulle eiga 50 pst. i selskapet. Etter at Bredbåndsansiansen hausten 2007 inngjekk avtale om kjøp av teleselskapet Ventelo si norske verksemd, har det vore aktuelt å flytta den statlege eigarskapen frå BaneTele til Bredbåndsansiansen for å leggja grunnlag for ei meir omfattande samordning av dei to selskapa, til nytte for begge partar.

BaneTele er eit viktig selskap og ein viktig aktør i den norske marknaden for breiband. Me skulle helst ha sett at selskapet framleis hadde vore i offentleg eige. Men sidan det ikkje var mogleg å koma til einigheit i dei forhandlingane som har vore førte mellom Bredbåndsansiansen og Nærings- og handelsdepartementet om felles eigarskap i eit samanslått BaneTele/Ventelo, støttar me næringsministeren i at staten bør nytta seg av den salsretten dei har etter avtalen.

Fraksjonen er svært oppteken av at me i framtida skal ha eit landsomfattande, ope og leverandøruavhengig stamnett. Dette vil m.a. vera av stor betydning for nettbasert

innovasjon og bruk av nye elektroniske tenester. Me legg difor vekt på at BaneTele også i framtida skal vera eit ope og leverandøruavhengig stamnett. BaneTele sitt tilbod vert i dag gjeve på kommersielle villkår, og tilbodet vil òg i framtida vera på kommersielt grunnlag.

For Arbeidarpartiet er statleg eigarskap viktig, og me slår i innstillinga fast at sjølv om staten no sel seg ut av BaneTele, ligg den statlege eigarskapspolitikken fast. Det er viktig at me òg i framtida har ein aktiv og profesjonell statleg eigarskap, noko denne regjeringa legg vekt på.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [11:04:08]: Vi har gjennom de siste år hatt flere runder når det gjelder eierskapet til BaneTele her i Stortinget. Jeg tror at det er fornuftig at vi avslutter den historien nå. Det som også er interessant i denne saken, er jo at de rød-grønne partiene innser at det ofte eller i enkelte tilfeller vil kunne være fornuftig både industrielt og for staten at selskaper som pr. i dag har et statlig eierskap, får andre eiere. Det er bra for samfunnet, og det er bra for selskapet. Derfor stikker ikke den retorikken som de rød-grønne partiene ofte kommer med, så veldig dypt når det kommer til stykket.

Jeg skal ikke provosere noe mer enn det jeg har gjort nå, men det er greit at man også innrømmer det – ikke som representanten Eldegard sa i sitt innlegg, at de helst hadde sett at selskapet fortsatt var i statlig eie. Da hadde man fortsatt med det og hadde fått til en eller annen løsning.

Det som er viktig, er at nå har staten bygd opp et nett gjennom statlig infrastruktur gjennom BaneTele. Staten er da også største eier i Telenor. Det er viktig at man nå fremover bruker de virkemidler som staten har, til å sikre at det er god konkurranse i bredbåndsmarkedet. Det må konkurransemyndighetene bl.a. følge godt med på.

Jeg vil bare si at Fremskrittspartiet helt og holdent slutter seg til de merknader som saksordføreren har hatt i denne saken. Jeg vil takke saksordføreren for et godt arbeid med denne saken. Vi har fått til en god løsning når det gjelder avhendingen av BaneTele fra statlig eierskap.

Statsråd Sylvia Brustad [11:06:37]: Jeg er glad for at det er brei enighet i denne saka. Alle her kjenner til forhistorien når det gjelder BaneTele, så jeg skal ikke gjenta den, men bare si noen få ord om det som var utgangspunktet, fordi Regjeringa ønsket også å kunne fortsette som eier i BaneTele gjennom et sammenslått selskap. Men vi måtte konstatere at det ikke var mulig å komme fram til enighet om hvilke verdier som skulle legges til grunn for en transaksjon. Regjeringa ønsket ikke å stille seg i vegen for en snarlig gjennomføring av en samordning mellom BaneTele og Ventelo, en samordning som kan styrke grunnlaget for en god industriell utvikling, og som kan bidra til en mer effektiv utnyttelse av eksisterende infrastruktur, slik flere talere også har vært inne på.

Det er også viktig å understreke at dersom det nå blir vedtatt det som står i innstillinga – og alt tyder vel på det – og staten selger seg ut av BaneTele, vil selskapet i utgangspunktet fortsatt være offentlig eid, men i hovedsak av kommunale kraftselskaper. Det vil etter min vurdering

bidra til at det fortsatt er en viss nasjonal kontroll, også over BaneTeles virksomhet.

Jeg har for øvrig merket meg at komiteens flertall er opptatt av BaneTeles nett – at det også i framtida skal være åpent og leverandøruavhengig på kommersielt grunnlag. Det nye selskapets samlede markedsposisjon innebærer etter min vurdering at de sjøl har en klar forretningsmessig interesse i nettopp det. Jeg mener at en samordning av virksomhetene kan være et veldig godt grep for å styrke konkurransen i bredbåndsmarkedet og legge til rette for nettopp et mest mulig åpent nett.

La meg så kommentere noe som saksordfører Hansen var inne på. Det dreier seg om at departementet i proposisjonen og i brev til Stortinget av 3. og 4. februar d.å. viser til behovet for å innhente samtykke fra Jernbaneverket til overdragelse av aksjene i BaneTele. La meg i parentes bemerke at dette var informasjon som kom til oss etter at vi hadde lagt fram saken for Stortinget, og derfor valgte jeg å informere Stortinget på den måten og på det tidspunktet som det ble gjort. For å gi sitt samtykke krever som kjent Jernbaneverket at det må etableres et klart fysisk skille mellom Jernbaneverkets og BaneTeles tekniske installasjoner langs nettet. Men dette er et forhold som rokker verken ved det industrielle grunnlaget eller ved verdien for staten ved gjennomføring av det foreslåtte salget. Jernbaneverkets vurderinger bygger på en langvarig og stabil sikkerhetsmessig analyse, og det kom også til uttrykk i forbindelse med etableringen av BaneTele i 2001, som et heleid selskap under Jernbaneverket.

Regjeringa har besluttet å utarbeide en investeringsplan som vil bli foreslått finansiert av staten, for å gjennomføre dette fysiske skillet mellom Jernbaneverkets og BaneTeles installasjoner. Vi kommer tilbake til Stortinget med forslag om det. På den måten anser jeg at dette er ute av verden, og at det vil gå slik det nå ligger an til.

Avslutningsvis vil jeg takke komiteen for et godt og effektivt arbeid, og jeg er veldig glad for at det er enighet i komiteen og mellom alle partier i denne saka.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Hansen får ordet til en replikk, begrenset til 1 minutt.

Torbjørn Hansen (H) [11:10:11]: Jeg skal forsøke å holde meg innenfor det ene minuttet.

Det er et bredt komitéflertall som står bak innstillingen, og det er full enighet om konklusjonen. Men det framgår likevel av prosessen at Regjeringen har vært svært interessert i en eierpost i Bredbåndssalliansen. Man har brukt lang tid. Den 18. november ble det lagt inn et eget tilbud om bytte av aksjene til Bredbåndssalliansen, og representanten Eldegard gav uttrykk for at hun kanskje heller hadde sett en slik løsning. Staten har jo en ganske krevende rolle som regulator i telemarkedet, og staten er inne i Telenor fra før. Bredbåndssalliansen har offentlig eierskap, selv om det ikke er statlig eierskap. I en slik setting kunne det være litt interessant å høre hvilke praktisk og prinsipielle grunner statsråden egentlig ser for at staten bør være eier av Bredbåndssalliansen.

Statsråd Sylvia Brustad [11:11:02]: Jeg har aldri, på vegne av Regjeringa, lagt skjul på at vi hadde ønsket at vi kunne ha fortsatt som eier. Det er helt riktig, som representanten Hansen sier, at det er brukt noe tid på dialog og forhandlinger med selskapet, men vi nådde ikke fram. Gitt den situasjonen vi da var i, mener jeg klart at dette er den beste løsningen. Når det ikke var mulig å oppnå enighet om verdien på vegne av fellesskapet, på vegne av samfunnet, var dette helt klart det vi anbefalte – og derfor dette forslaget til Stortinget.

Jeg mener at dette, i den gitte situasjon, er en god løsning. Det er fortsatt slik at det i all hovedsak er det offentlige som eier dette gjennom kommunale og regionale kraftselskaper. Vi sikrer det som er viktig, og det er å kunne ha et åpent og leverandøruavhengig nett på kommersielt grunnlag. Denne muligheten gjør at de også vil ha en sjølstendig interesse i det, så jeg er glad for at det er brei enighet om dette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Stortinget går til votering.

Som tidligere vedtatt vil utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse i sak nr. 1 bli lagt ut til behandling i et senere møte.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2009 selger samtlige av statens aksjer i BaneTele AS til Bredbåndalliansen AS på de vilkår som er fastsatt i kapittel 7 i aksjeeieravtale av 16. november 2006 mellom staten v/Nærings- og handelsdepartementet, Bredbåndalliansen AS og BaneTele AS.

II

I statsbudsjettet for 2009 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
			Inntekter
3950	96	Forvaltning av statlig eierskap Salg av aksjer, bevilges med	715 000 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 3 [11:17:09]

Referat

- (114) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad om ikke å innføre den planlagte forskrift om regulering av politiets arbeidstid (Dokument nr. 8:35 (2008–2009))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
- (115) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Martin Engeset, Peter Skovholt Gitmark, Sonja Irene Sjøli og Torbjørn Røe Isaksen om å styrke grunneieres rettigheter til erstatning og i saksbehandlingen ved vern og ekspropriasjon (Dokument nr. 8:34 (2008–2009))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen som forelegger sitt utkast til innstilling for transport- og kommunikasjonskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

- (116) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Finansdepartementet (St.prp. nr. 40 (2008–2009))
- (117) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Torbjørn Røe Isaksen, Sonja Irene Sjøli og Jan Tore Sanner om likestilling av private og offentlige tilbydere av pleie- og omsorgstjenester (Dokument nr. 8:36 (2008–2009))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes finanskomiteen.
- (118) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Kultur- og kirke departementet (demokratireformen i Den norske kirke) (St.prp. nr. 39 (2008–2009))
- (119) Læreren. Rollen og utdanningen (St.meld. nr. 11 (2008–2009))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
- (120) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Øyvind Halleraker, Elisabeth Røbekk Nørve, Sonja Irene Sjøli, Torbjørn Røe Isaksen og Olemic Thommessen om en gjennomgang av reguleringer i utmark med sikte på å styrke privates rettigheter (Dokument nr. 8:33 (2008–2009))
Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.